

Prent “De zomer” van P.Breugel

In 1568 tekende Pieter Bruegel de Oude het werk op het land in de “Zomer” (1).

Dan was het op het veld één drukte.

Zoals meestal in zijn landschappen, toont Bruegel tot in de verste hoekjes tientallen kleine tafereeltjes; hier de boeren naarstig aan de slag, of eventjes rustend.

Een beeldverhaal voor uren kijkgenot:

Bruegel tekende dit landschap toen hij al jaren in Brussel woonde en dus de streek er rond zeer goed moet hebben gekend.

Buiten de stad was het toen erg landelijk.

Een golvend landschap zoals in dit tafereel vond hij vooral in het zuidwesten, naar het Pajottenland toe...

Zijn fantasie laat hij wel meer de vrije loop. Trouwens, dat sterk golvend landschap maakt de compositie veel mooier en veel aantrekkelijker voor potentiële kopers. En het biedt de kunstenaar de mogelijkheid voor meer perspectief.

De combinatie van 3 elementen deden me nieuwsgierig worden:

de velden tot aan de einder,

het golvende landschap

én (vooral) de eigenaardige kerktoren

die combinatie verwijst (bijna zeker) naar “Neerpede”, een wijk van Anderlecht; een wijk waar tot ca 1950 hoofdzakelijk aan land- en tuinbouw werd gedaan. Al is /was het landschap van Neerpede lang niet zo sterk golvend zoals Bruegel het (zo graag) afbeeldde. Dat was dan één van zijn fantasietjes.

Boven rechts op de tekening priemt een kerktoren boven het landschap uit. Een kerktoren die toch wel wat bijzonder is

- met ernaast een klein rond torentje, waarschijnlijk met de trap naar het oksaal en het orgel;
- aan elke zijde een dubbele rij galmgaten met elk 3 klankborden
- een torenspits die een smallere basis heeft dan het torendak en die (ongewoon) klein is.

De kenmerken van de toren van de Collegiale kerk van Sint-Pieter en Sint-Guido van Anderlecht. zoals die er in de tijd van Bruegel heeft uitgezien en tot lang nadien...

Er is de bekende tekening van 1612 door Cantagallina, waarbij we ook de toren en het zijtorentje zien. Foto bezorgd door Marcel Jacobs.

Zelfs in de 19de eeuw zien we dat nog, op het schilderij van Lallemand (1871- eigendom van het Erasmushuis te Anderlecht- Hier is evenwel het hoektorentje links.

Dat Bruegel dit zomertaferaal in Neerpede heeft getekend, moet helemaal niet verbazen.

In de beschrijving van Anderlecht op Wikipedia wordt de wijk Neerpede nog vermeld als tot “de Vlaamse Rand gerekend”.

Trouwens “historisch” behoort Anderlecht tot het zgn. “Pajottenland”. Tenminste volgens de fantasie van F.J. De Gronckel die rond 1850 de benaming “Pajottenland” heeft bedacht voor de streek ten zuidwesten van de hoofdstad. Hij heeft ook nog een kaart van zijn imaginaire streek opgesteld met Anderlecht bovenaan. Ook omdat “taalkundig” Anderlecht toen wel (nog) tot die streek behoorde

Haast identiek dezelfde kenmerken heeft Pieter Bruegel de Jonge overgenomen voor de toren die voorkomt op een schilderij “moord op de onnozele kinderen”

Schilderij van het Brukenthal National Museum te Sibiu/Roemenië

Het onderstaande fragment toont de toren alleen

Dit schilderij werd in maart 2012 gerestaureerd en bestudeerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (K.I.K., Brussel).

Vanwege de bijzondere kwaliteiten werd dit schilderij lang toegeschreven aan Pieter de Oude.

Het is een kopie door Pieter de Jonge, maar getrouw en hoogkwalitatief.

Uit een recente studie van het K.I.K. met de modernste technieken, is duidelijk gebleken dat Pieter de Oude zeer veel basismateriaal (schetsen, tekeningen, ontwerpen) moet hebben gemaakt én bewaard. Voor zichzelf als hulp bij volgende werken. Dat basismateriaal werd dan blijkbaar door zijn zonen geërfd én overvloedig gebruikt.

Bron: 3-delig werk van het K.I.K getiteld BRUEG(H)EL PHENOMENON 2012

Dat lijkt nu wel zeker ! Vooral Pieter de Jonge heeft heel veel kopieën in zijn atelier geproduceerd. Kopieën wel met meestal enkele kleine wijzigingen en/of een vleugje eigen fantasie.

Auteur :

Albrecht de Schrijver (ex-coördinator van het openlucht-Bruegelmuseum te Dilbeek)